

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové, Ph.D. a soudců JUDr. Jakuba Camrdy, Ph.D. a JUDr. Ludmily Valentové v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Městský soud v Praze**, se sídlem Spálená 2, Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 18. 3. 2013, č. j. 45 A 9/2013 - 29,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost proti výroku I. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 18. 3. 2013, č. j. 45 A 9/2013 - 29, **se zamítá.**
- II. Kasační stížnost proti výroku II. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 18. 3. 2013, č. j. 45 A 9/2013 - 29, **se odmítá.**
- III. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti proti výroku I. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 18. 3. 2013, č. j. 45 A 9/2013 - 29, **ne přiznává.**
- IV. Žádný z účastníků **ne má** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti proti výroku II. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 18. 3. 2013, č. j. 45 A 9/2013 - 29.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou ze dne 30. 4. 2012 se žalobce domáhá poskytnutí informací, o které požádal žalovaného žádostí ze dne 13. 3. 2011 podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“). Žalobce tvrdí, že mu žalovaný neposkytl úplnou informaci na

dotaz, jaký byl počet u žalovaného uskladněných obálek se zeleným pruhem (do vlastních rukou, neukládat – III) ke dni 31. 12. 2010 a jaký byl jejich počet k datu podání žádosti o informace.

Vzhledem k tomu, že žalobce s podáním žaloby nesplnil poplatkovou povinnost a neučinil tak ani později, vyzval jej Krajský soud v Praze usnesením ze dne 23. 1. 2013, č. j. 45 A 9/2013 - 22, k zaplacení soudního poplatku za podání žaloby ve výši 3000 Kč. Žalobce posléze podáním ze dne 6. 2. 2013 požádal o osvobození od soudních poplatků, neboť jeho majetkové poměry mu neumožňují soudní poplatek uhradit.

Krajský soud usnesením ze dne 18. 3. 2013, č. j. 45 A 9/2013 - 29, rozhodl, že se žalobci osvobození od soudních poplatků nepřiznává (výrok I.), a znovu vyzval žalobce k zaplacení soudního poplatku za podání žaloby (výrok II.).

Krajský soud své rozhodnutí odůvodnil tím, že se v případě žalobce jedná o případ nadužívání žalobního práva. S poukazem na dosavadní judikaturu Nejvyššího správního soudu pak krajský soud konstatoval, že se žalobce domáhá poskytnutí informace, která je vyvolána jeho zájmem o veřejné záležitosti a o fungování veřejných institucí, avšak vůbec se nedotýká jeho životní sféry. Podle krajského soudu je stěží představitelné, nakolik by mohla požadovaná informace o počtu určitých obálek na skladu žalovaného reálně ovlivnit život žalobce ve smyslu jeho majetkové sféry, životních podmínek či jiných podobně zásadních okolností. Z tohoto důvodu krajský soud dospěl k závěru, že není dán důvod pro osvobození žalobce od soudních poplatků.

Usnesení krajského soudu napadl žalobce (stěžovatel) kasační stížností, z níž vyplývá, že považuje závěry krajského soudu za nesprávné. Stěžovatel označil několik pochybení krajského soudu, jež jsou podle jeho názoru důvodem pro zrušení vydaného rozhodnutí. Krajský soud podle stěžovatele věc nepochopil, své rozhodnutí nedostatečně odůvodnil, neboť neuvedl, v čem je žaloba zjevně neúspěšná, a svévolně ignoruje platnou právní úpravu na úkor judikatury, která se netýká věci samé. Na daný případ nelze vztáhnout závěry vyslovené Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66, publikovaném pod č. 2601/2012 Sb. NSS, neboť se týkal jiné věci. Dále poukázal na to, že žádná osoba není povinna prokazovat právní zájem na poskytnutí informací, ani ho zdůvodňovat. Přístup k soudu nelze regulovat neosvobozením od soudních poplatků. Krajský soud podle stěžovatele neodůvodnil, proč vydal výzvu k zaplacení soudního poplatku (výrok II.).

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.), přičemž s ohledem na danou procesní situaci není nutné (viz níže), aby byl stěžovatel v řízení o dané kasační stížnosti zastoupen advokátem ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s.

pokračování

Nicméně v části, v níž kasační stížnost směřuje proti výroku II. předmětného unesení, jímž byl stěžovatel vyzván k zaplacení soudního poplatku ve stanovené lhůtě, tato kasační stížnost napadá rozhodnutí krajského soudu, jímž se pouze upravuje vedení řízení, a je tedy podle § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. nepřijatelná. V této části tedy Nejvyšší správní soud kasační stížnost podle § 46 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 120 s. ř. s. odmítl.

Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za přípustnou část kasační stížnosti ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem. Osvobození od soudních poplatků i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků přitom vylučuje i právo na bezplatné zastoupení (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému. Trvání na těchto podmínkách, vzhledem ke specifické povaze napadeného výroku unesení, by vedlo k popření cíle, který účastník podáním žádosti sledoval, a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 – 77, www.nssoud.cz). Kasační stížnost v části směřující proti výroku I. unesení krajského soudu lze tedy i při absenci těchto podmínek projednat.

Zdejší soud také dodává, že i když stěžovatel své kasační námitky nepodřadil pod žádný ze zákonem stanovených důvodů, připadá podle obsahu kasační stížnosti v úvahu kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Nejvyšší správní soud v souladu se svou konstantní judikaturou vychází z toho, že *„pokud ze znění kasační stížnosti vyplývají důvody seznatelné a podřaditelné pod zákonné kasační důvody, není rozhodující, že stěžovatel své důvody nepodřadí jednotlivým zákonným ustanovením, či tak učiní nepřesně“* (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 – 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS).

Posléze Nejvyšší správní soud posoudil přípustnou část kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od soudních poplatků je upraven v § 36 odst. 3 s. ř. s. Z dikce tohoto ustanovení především vyplývá, že účastník může být zčásti a zcela výjimečně plně osvobozen od soudních poplatků při současném splnění těchto tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků. Mimo toto ustanovení se dílčím způsobem aplikuje rovněž § 138 o. s. ř., za použití § 64 s. ř. s., podle něhož lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti. Citované ustanovení o. s. ř. rovněž pamatuje na situace, kdy uplatňování nebo bránění práva před soudem nese znaky svévole (srov. rozsudek Nejvyššího správního

soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, www.nssoud.cz, či rozsudek ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, publikovaný pod č. 2601/2011 Sb. NSS).

K podmínkám, za nichž soud může žadateli upřít dobrodiní osvobození od soudního poplatku v kontextu uvedených právních úprav, se vyjádřil i rozšířený senát Nejvyšší správního soudu v usnesení ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 – 74, publikovaném pod č. 2099/2010 Sb. NSS, když dovodil, že „slovo „může“ užívané v § 36 odst. 3 věty první s. ř. s. ovšem dává soudu určitý, byť ve světle judikatury Ústavního soudu poměrně nevelký, prostor pro uvážení, zda, i když jsou podmínky pro osvobození splněny, tj. účastník nemá dostatek prostředků a není naplněna ani negativní podmínka osvobození zakotvená ve větě druhé zmíněného ustanovení, není výjimečně namíste mu dobrodiní osvobození od soudních poplatků odeprít. Soudní uvážení se musí řídit stejnými pravidly jako uvážení správní, tj. zejména se musí vyvarovat libovůle, rozlišovat mezi různými případy na základě racionálních, logických a nediskriminačních kritérií a posuzovat obdobné případy obdobně a různé případy různě. Tato povinnost při soudním uvážení plyne z principu materiálního právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Znamená to, že budou-li podmínky podle § 36 odst. 3 věty první a věty druhé s. ř. s. splněny, pravidelně to povede k osvobození od soudních poplatků, a to v míře, která bude odpovídat majetkové nouzi účastníka řízení. Je proto žádoucí účastníka osvobodit jen částečně, lze-li po něm spravedlivě požadovat, aby byť jen z určité části svoji poplatkovou povinnost splnil. Neosvobození bude za splnění podmínek výjimkou z pravidla, pro kterou musí existovat vážné skutkové důvody, které je soud v rámci odůvodnění svého uvážení povinen přezkoumatelně vyložit, přičemž vždy musí mít na paměti, že základním smyslem a účelem uvedeného ustanovení je zajistit rovný přístup osob k soudní ochraně, tj. výkon ústavně zaručeného základního práva“.

K okolnostem, za kterých je namíste nepřiznat stěžovateli osvobození od soudních poplatků, se Nejvyšší správní soud vyslovil též v rozsudku ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66, na který ve svém rozhodnutí poukázal již krajský soud. V tomto rozsudku zdejší soud konstatoval, že „zvláštním důvodem k odeprání osvobození od soudního poplatku je povaha sporů, které stěžovatel před správními soudy v poslední době v mnoha případech vede. A k nim patří i projednávaná věc. Krajskému soudu i Nejvyššímu správnímu soudu je z jejich úřední činnosti známo, že stěžovatel vede s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, které často pokračují jako spory soudní. (...) Tyto spory přitom nejsou takového charakteru, aby měly vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry. Netýkají se, a to ani nepřímě, stěžovatelova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Jde naopak o spory vyvolané stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Takové spory má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce, za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobození od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím chudým osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně. Takovou povahu však předmětný spor nemá. Jde o poskytnutí pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce, přičemž ze žádných okolností neplyne, že by stěžovatel měl důvod vztahující se k jeho životní

pokračování

sféře, aby si uvedený dokument vyžádal. Stěžovatel má jistě právo snažit se takový dokument získat, avšak za existujících konkrétních okolností, z nichž je patrné, že předmětný spor nespadá do kategorie těch, které se týkají jeho životní sféry, je na místě mu výjimečně osvobození od soudních poplatků odeprít“.

V posuzovaném případě je důležité, že krajský soud dostatečně zvážil stěžovatelovu žádost o osvobození od soudních poplatků ze všech uvedených hledisek. Nejvyšší správní soud se zcela ztotožňuje s názorem, že se v posuzované věci jedná o další z případů nadužívání žalobního práva stěžovatelem. Stěžovatel se podáním žaloby domáhá poskytnutí informace o tom, kolik obálek určitého typu měl žalovaný na skladě dne 31. 12. 2010 a ke dni podání žádosti o poskytnutí informace. Je zjevné, že tato informace nemá žádnou reálnou vazbu k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry. Netýkají se, a to ani nepřímo, stěžovatelova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Zdejšímu soudu je přitom z úřední činnosti známo, že stěžovatel vedl a vede před správními soudy velké množství obdobných sporů, v nichž se domáhá poskytnutí informací obdobného charakteru na základě zákona o svobodném přístupu k informacím. Nadto lze uvést, že jeho postup je *de facto* ve všech řízeních totožný. Dle názoru zdejšího soudu stěžovateli nejde o úspěšné dovedení řízení do konce, nýbrž se snaží o neustálé prodlužování sporů bezbřehými polemikami. Krajský soud v napadeném usnesení jasně a srozumitelně konstatoval skutkové a právní důvody, na jejichž základě žádost o osvobození od soudních poplatků zamítl. Ze strany krajského soudu se tak nejedná o svévolný postup a za daných okolností je třeba s jeho závěry souhlasit.

Nejvyšší správní soud tak musí konstatovat, že se krajský soud dostatečným způsobem zabýval naplněním podmínek pro osvobození od soudních poplatků a oprávněně dospěl k závěru, že za dané situace je zcela namístě stěžovateli nepřiznat osvobození od soudních poplatků. Zdejší soud také dodává, že na tomto závěru nemůže nic změnit ani do značné míry nesrozumitelná argumentace stěžovatele, provázená expresivními výrazy, kterou lze jen velmi těžko myšlenkově uchopit, natož se s ní podrobně logicky vypořádat.

Nejvyšší správní soud dospěl z výše uvedených důvodů k závěru, že přípustná část kasační stížnosti není důvodná, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

O náhradě nákladů řízení o přípustné části kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný měl ve věci úspěch, příslušelo by mu tedy právo na náhradu nákladů důvodně vynaložených, z obsahu soudního spisu však plyne, že mu žádné náklady nevznikly.

O náhradě nákladů řízení o nepřípustné části kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 3 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, je-li kasační stížnost odmítnuta.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 28. června 2013

JUDr. Lenka Matyášová, Ph.D.
předsedkyně senátu